

Vergaderjaar 2012–2013

18 106

Voortgang rivierdijkversterkingen

Nr. 215

LIJST VAN VRAGEN EN ANTWOORDEN

Vastgesteld 4 december 2012

De vaste commissie voor Infrastructuur en Milieu heeft een aantal vragen voorgelegd aan de minister voor Infrastructuur en Milieu over de brief van 11 oktober 2012 inzake de voortgangsrapportage 22 Zandmaas en Grensmaas (Kamerstuk 18 106, nr. 214).

De minister heeft deze vragen beantwoord bij brief van 3 december 2012. Vragen en antwoorden zijn hierna afgedrukt.

De voorzitter van de commissie,
Paulus Jansen

De griffier van de commissie,
Sneep

Vraag 1

Kunt u aangeven wat de verwachte vertraging is van het project hoogwatergeul bij Well-Aijen?

Antwoord 1

Als gevolg van het vernietigen van de milieuvergunning treedt er vertraging van 4 tot 6 maanden op. Rijkswaterstaat Maaswerken onderzoekt momenteel de mogelijkheden om de beoogde waterstandverlaging van 7 cm ultimo 2015 alsnog te realiseren. In de volgende voortgangsrapportage zal ik de bevindingen op dit punt aan u melden.

Vraag 2

Wat is de stand van zaken aangaande de beroepsprocedure tegen de gewijzigde milieuvergunning van de hoogwatergeul Well Aijen?

Antwoord 2

De Raad van State heeft op 15 augustus 2012 een uitspraak gedaan. De milieuvergunning, verleend door provincie Limburg, is door de Raad van State vernietigd.

Vraag 4

Wat zijn de financiële gevolgen voor het project Sambeek en hoeveel bedragen deze precies?

Antwoord 4

De aannemer heeft als gevolg van de problematiek van de Niet Gesprongen Explosieven zijn werkwijze moeten aanpassen. De kosten van de aangepaste werkwijze van de aannemer bedragen € 3,7 mln. (excl. BTW). Deze meerkosten worden gedekt uit de risicoreservering van het project Sambeek.

Vraag 5

Waarom is er sprake van een drinkwaterleiding die in het huidige ontwerp van het retentiegebied Lateraalkanaal West twee maal de kade kruist, terwijl zowel de waterleidingmaatschappij Limburg als het waterschap Peel en Maasvallei dit als ongunstig ervaren?

Antwoord 5

In het projectgebied ligt al vele jaren een bestaande leiding van de Waterleiding Maatschappij Limburg. Deze leiding kruist in het huidige ontwerp van het retentiegebied Lateraalkanaal West twee maal de kade. Vanuit het ontwerp kader voor kades (primaire keringen) worden kruisingen van dit soort leidingen niet wenselijk geacht. Daarnaast zijn in dit geval de aanleg en onderhoudskosten, wanneer er toch sprake blijft van een kruising, vele malen hoger dan bij het verleggen van de leiding. Om deze redenen wordt een alternatief tracé voor de leiding verkend.

Vraag 6

Over welke optimalisaties wordt gesproken bij het project Grensmaas en wat zijn hiervan de effecten op de omgeving?

Antwoord 6

De overeenkomst van juli 2005 biedt het Consortium Grensmaas ruimte voor het doorvoeren van optimalisaties in de uitvoering. Hierdoor kan de uitvoering op een voor Consortium Grensmaas gunstiger wijze worden vormgegeven. Het gaat bijvoorbeeld om het verlengen van de termijn waarbinnen grindwinning op de locatie Itteren is toegestaan en de verwerking van toutvenant uit locatie Aan de Maas in Itteren, zodat er in Aan de Maas geen extra verwerkingsbekken hoeft te worden aangelegd. De mogelijke effecten (zoals hinder, grondwatereffecten, milieueffecten)

van onderdelen van de optimalisaties zijn met de omgeving besproken en zijn naar verwachting beperkt en beheersbaar.

Vraag 7

Waaruit bestaat het exploitatiebeginsel voor aankoop van gronden bij het project Grensmaas? Werkt dit kostenopdrijving in de hand? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 7

Bij het exploitatiebeginsel worden in de prijsbepaling van de grond de mogelijkheden van grondgerelateerde opbrengsten uit delfstoffenwinning meegenomen. De grond kan hierdoor in economische zin meer waard zijn. De verwerving van gronden voor projecten waarin delfstoffenwinning is opgenomen kan duurder uitvallen, als er in de initiële begroting geen rekening is gehouden met de waarde van de in de grond aanwezige delfstoffen. Bij Grensmaas is dit slechts beperkt het geval.

Vraag 8

Is het projectbudget van € 146,5 miljoen het absolute eindbudget op de begroting I&M voor het project Grensmaas of is er nog een risico dat dit hoger wordt?

Antwoord 8

Het project wordt beheerst volgens de beheerssystematiek voor Grote Projecten. Op basis daarvan is de verwachting op dit moment dat het projectbudget voor de uitvoering van de huidige scope van het project Grensmaas volstaat.

Vraag 9

Kunt u aangeven waarom het projectbudget van het project Grensmaas is gestegen met € 74,2 miljoen en valt deze stijging nog binnen het budget? Kunt u uitgebreid toelichten waarom dit geld ter beschikking is gesteld vanwege de gesloten overeenkomst met het Consortium Grensmaas?

Antwoord 9

Het projectbudget is opgehoogd met € 74,2 mln.. De stijging wordt verklaard door de in de nadere overeenkomst overeengekomen afwijking van verplichtingen van het Rijk jegens het Consortium Grensmaas (omvang € 34,2mln.) en de ingestelde leenfaciliteit (omvang € 40 mln.). Bij afwikkeling van verplichtingen van het Rijk jegens het Consortium Grensmaas gaat het om aanpassingen in het Programma van Eisen die op basis van de overeenkomst ten laste van de Convenantpartners dienen te komen. Het betreft aanpassen van het ontwerp van de IJterense Weerd en het aanleggen van kades tbv de realisatie van de hoogwaterdoelstelling in 2017. De ingestelde leenfaciliteit creëert de mogelijkheid van het zo nodig tijdelijk verstrekken van extra benodigde middelen in de vorm van een lening door het ministerie van I&M aan Consortium Grensmaas.

Deze mogelijke lening is gemaximeerd op € 40 mln. Voor een uitgebreide toelichting verwijs ik naar de brief van de toenmalige staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu inzake de Bestuursovereenkomst Waterveiligheid Maas van 10 november 2011 (kamerstuk 18 106 nr. 208). Die brief gaat in op de aanleiding van de Grensmaasproblematiek.

Vraag 10

Op welke wijze wordt vanaf 2014 de verhoging van de BTW met 2% opgevangen? Kunt u uitleggen waarom het precieze effect ondermeer afhangt van de doorwerking van deze verhoging in de relevante indexcijfers? Is dit de normale gang van zaken?

Antwoord 10

De BTW-verhoging over het per 1 oktober 2012 openstaande project-budget wordt niet direct gecompenseerd. De verwachting is dat deze prijsverhoging door zal werken in de indexcijfers (IBOI). Per 2013 kan de Btw-verhoging dus wellicht deels indirect worden gecompenseerd.

Vraag 11

Kunt u een manier verzinnen waarop de Kamer geïnformeerd kan worden over de commercieel vertrouwelijke informatie in tabel 13?

Antwoord 11

Het is niet gebruikelijk om bedrijfsgevoelige informatie aan de Tweede Kamer beschikbaar te stellen. Mocht u daar prijs op stellen dan kan ik mij voorstellen dat de door u gevraagde informatie vertrouwelijk ter inzage wordt gelegd bij de griffie. Gezien de afspraken over het niet openbaar maken van bedrijfsgevoelige informatie, zie ik geen alternatieve mogelijkheden.

Vraag 12

Kunt u, gezien het feit dat uit navraag over de geplande zand- en grindwinning in de Zandmaas blijkt, dat er grind wordt gewonnen en elders wordt opgeslagen, aangeven op welke plek dit gewonnen grind wordt opgeslagen? Kunt u tevens aangeven om hoeveel ton grind het hier gaat en hoeveel (op termijn) extra kosten dit met zich meebrengt?

Antwoord 12

Binnen het project Zandmaas wordt in het zomerbed specie gewonnen die naar een verwerkinginstallatie van de opdrachtnemer in Moerdijk wordt afgevoerd om van daaruit als zand en grind op de markt te worden afgezet. Het gaat hierbij om 3,5 miljoen m³ specie en het is onderdeel van het contract met de opdrachtnemer en er is dus geen sprake van extra kosten.

Vraag 13

Gelet op het feit dat de winning van grind, al langere tijd weinig winstgevend, vertraging veroorzaakt in de realisatie van de wateropgave in de projecten Zand- en Grensmaas, hoe wordt in de projecten Zand- en Grensmaas dan in de wateropgave voorzien?

Antwoord 13

De afspraken zoals opgenomen in de nadere overeenkomst met Consortium Grensmaas hebben als oogmerk de afgesproken hoogwaterveiligheid conform de planning in 2017 te realiseren. Er wordt daarom geen vertraging verwacht. Voor het project Zandmaas, geldt eveneens dat de hoogwaterdoelstelling naar verwachting conform planning (in 2015) wordt gerealiseerd. Dit is exclusief de prioritaire kademaatregelen (sluitstukkaden). Die moeten in 2020 gerealiseerd zijn. Zie ook de antwoorden op vraag 1 en 2.

Vraag 14

Kan per risico worden aangegeven wat de beheersmaatregelen zijn?

Antwoord 14

Risico: *Juridisch kader grondverzet*

Risicobeheersing: Maaswerken volgt de inhoudelijke ontwikkelingen rond het juridisch kader grondverzet nauwgezet. Met name het Besluit Bodemkwaliteit, Waterwet en Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht zijn hierbij van belang. Ook de ontwikkelingen op het gebied van de Europese regelgeving, met een doorwerking op grondverzet, worden nauwgezet gevolgd.

Risico: marktsituatie zand- en grindmarkt

Risicobeheersing: Met de Nadere Overeenkomst (november 2011) is de realisatie van hoogwaterveiligheidsdoelstelling Grensmaas veilig gesteld. Door monitoring van de bedrijfsprocessen van het Consortium Grensmaas wordt de doorwerking van de marktontwikkelingen op de planning van de overeengekomen werken gevolgd.

Risico: Contracteringwijze hoogwatergeulen

Risicobeheersing: De ontwikkelingen met betrekking tot de uitvoering van de grondbergende maatregel [Hoogwatergeul Lomm] en de grond aanleverende maatregelen [Zomerbedverdiepingen Grave en Sambeek] worden door Maaswerken intensief gevolgd. Hierbij staat vooral de uitvoering van het grondstromenplan van Lomm centraal. De toegestane aanvoer van grond van buiten het projectgebied zorgt voor meer flexibiliteit in de risicobeheersing. Bij de Hoogwatergeul Well-Aijen wordt intensief met de zelfrealisator overlegd over de planning van de maatregel en de mogelijkheden om verdere vertragingen te voorkomen. Hier staat de tijdige verkrijging van de benodigde vergunningen centraal.

Risico: Sluitstukkaden

Risicobeheersing: RWS toetst de voortgang van de werkzaamheden van de Waterschappen door toepassing van Systeem Gerichte Contractbeheersing. Hierbij wordt met risicogestuurde toetsen het functioneren van de kwaliteitssystemen van de Waterschappen, gericht op de uitvoering van de overeengekomen maatregelen, gevolgd en waar nodig bijgestuurd.

Risico: Tegenvallers Consortium Grensmaas

Door het monitoren van de bedrijfsprocessen van het Consortium Grensmaas (CG) wordt de doorwerking van de marktontwikkelingen op de planning van de overeengekomen werken van nabij gevolgd en is er met CG intensief overleg. Momenteel richt deze inspanning zich vooral op de vergunningverwerving voor de geplande optimalisaties (zie vraag 6).

Risico: Uitstel oplevering CG mijlpalen 2017, 2018 en 2022

- *Hoogwaterdoelstelling 2017*: Het resterende risico betreft vertraging door ingesteld bezwaar en beroep tegen de optimalisaties die in de Nadere Overeenkomst zijn opgenomen en waarvoor vergunningen moeten worden verleend. Door gericht omgevingsmanagement wordt getracht dit risico te beheersen.
- *Natuurdoelstelling 2018*: Tussen convenantpartners wordt overlegd over de wijze waarop met de beperkte financiële middelen voor het natuurbeleid wordt omgegaan en de gevolgen die dat heeft voor de in 2005 afgesproken natuurdoelstelling.
- *Afronding werk 2022*: Deze mijlpaal is verschoven van 2022 naar 2024 en heeft geen relatie met de realisatie van de hoogwaterdoelstelling.

Risico: Grondverwerving natuurgonden

Risicobeheersing: Tussen convenantpartners Maaswerken wordt overlegd over de wijze waarop met de beperkte financiële middelen voor het natuurbeleid wordt omgegaan en de gevolgen die dat heeft voor de in 2005 afgesproken natuurdoelstelling. De inzet is erop gericht om met de resterende financiële middelen zoveel mogelijk (internationaal, verplichte) natuurdoelen te realiseren.

Risico: Aantreffen Niet Gesprongen Explosieven (NGE) in/op waterbodem

Risicobeheersing: Het risico dat NGE worden aangetroffen is explosiegevaar met gevolgen voor tijd (vertraging) en geld (meerkosten). Dit wordt beheerst door beveiligd te baggeren (explosiegevaar), opnemen risicoreservering (meerkosten) en een deel van contract Grave over te

hevelen naar contract Sambeek om vertraging (tijd) in Grave te voorkomen. Daarnaast bestaat het risico van het bergen van niet-vermarktbaar NGE-verdachte grond (geschikte plaats en kosten) met als beheersmaatregel overleg diverse partijen om onder veilige condities te kunnen bergen.

Risico: *Verplichtingen monitoring grondwaterstand Grensmaas*

Risicobeheersing: Het van toepassing zijnde Besluit bodemkwaliteit kent geen verplichting tot monitoren van de dekgrondbergingen. De aandacht bij de risicobeheersing gaat nu met name uit naar het in beeld brengen van de effecten van de realisatie van het Grensmaasproject op de grondwaterstand in Vlaanderen. Door periodiek [inter]nationaal overleg met alle betrokkenen worden de ontwikkelingen gevolgd en waar nodig bijgestuurd.

Risico: *Rivierkundige werken*

Risicobeheersing: Eind 2012 worden de met CG in 2005 overeengekomen rivierkundige werken, gericht op het beheersen van nadelige rivierkundige gevolgen van de door CG uit te voeren hoogwaterbeschermingsmaatregelen, afgerond. Bij een aantal andere locaties worden de ontwikkelingen in de rivier t.a.v. bodem en oever door de Nederlandse en Vlaamse rivierbeheerder verder gevolgd. Tijdens de realisatie van het project ontstaat beter zicht op de noodzaak van deze werken. Voor de eventuele uitvoering van aanvullende maatregelen is een financiële risicoreservering opgenomen.

Risico: *Onvoorziene bodemverontreinigingen*

Risicobeheersing: Bij grondaankoop wordt een «schoon grond verklaring» van de verkoper verlangd. I.h.k.v de projectbeheersing is voorafgaande aan de vormgeving van de maatregel de bodemkwaliteit van het maatregelgebied goed in kaart gebracht. Mocht bij de levering van gronden aan CG bodemsanering noodzakelijk zijn, dan is hiervoor een financiële risicoreservering opgenomen. Vooralnog zijn er geen onvoorziene bodemverontreinigingen bekend.

Risico: *Aanbestedingsrisico's*

Risicobeheersing: Voor mogelijke kosten van een eventuele procedure door derden of de NMa is een risicoreservering opgenomen. Door het verstrijken van de uitvoeringsperiode van de maatregel wordt de kans op het optreden van dit risico steeds kleiner. Het risico op een procedure bij de Europese Commissie is beheerst door een goede afstemming met de Europese Commissie. Er is een limitatieve lijst van door CG openbaar aan te besteden werkzaamheden. In het tweede halfjaar 2012 wordt het planningsproces van CG onder meer op dit specifieke aandachtspunt in het kader van systeem gerichte contractbeheersing getoetst.

Risico: *Diversen (conditionering: kabels/leidingen)*

Risicobeheersing: de geldende regelingen voor planschade en nadeelcompensatie worden zoveel als mogelijk toegepast. Het risico dat de regeling niet van toepassing is bij realisatieprojecten wordt beheerst door met de betrokken kabel- en leidingbeheerders te overleggen om de haalbaarheid en voortgang van de maatregelen niet in gevaar te brengen. In de contracten wordt zekerheidshalve uitgegaan van de mogelijke aanwezigheid van niet gesprongen explosieven. Er wordt gewerkt aan de hand van protocollen. Aangezien de Rijksoverheid hier een risicoaansprakelijkheid heeft, wordt voor de beheersing van de gevolgen een risicoreservering aangehouden.

Vraag 15

Waarom is het risico dat het Grensmaasproject niet of vertraagd wordt gerealiseerd, niet geheel verdwenen? Wat bedoelt u precies met «het risico dat het Grensmaasproject niet wordt gerealiseerd»?

Antwoord 15

Het risico dat delen van het Grensmaasproject niet worden gerealiseerd is zeer klein, maar wel aanwezig. Met het sluiten van de nadere overeenkomst zijn afspraken over het optimaliseren van de planning vastgelegd en risico's beter beheerst. Omdat het project nog een lange looptijd kent blijven er restrisico's op vertraging bestaan.

Vraag 16

Waarom is, ondanks de door het Consortium Grensmaas gewenste optimalisaties en de rentedragende lening, de trend van tegenvallers nog steeds gekwalificeerd als «onveranderd»?

Antwoord 16

De haalbaarheid van de gewenste optimalisaties wordt mede bepaald door de tijdige afgifte van de benodigde vergunningen. Op het moment dat deze vergunningen daadwerkelijk zijn verkregen zal bij dit risico de trend «dalend» worden vermeld.

Vraag 17

Waaruit hebben de optimalisaties van het Consortium Grensmaas bestaan?

Antwoord 17

Zie hiervoor het antwoord op vraag 6.

Vraag 18

Waarom wordt de minnelijke verwerving binnen het project Grensmaas, die op dit moment naar tevredenheid loopt, gekwalificeerd als stijgende trend?

Antwoord 18

De kwalificatie «stijgende trend» geldt voor het hele risico grondverwerving natuurgronden. Voor de Grensmaas is de trend momenteel onveranderd, voor de Zandmaas is de trend stijgend. Per saldo is er voor het grondverwervingsrisico van natuurgronden sprake van een stijgende tendens door onzekerheden in de ontwikkelingen met betrekking tot het natuurbeleid en de effecten daarvan op de Grens- en Zandmaas.

Vraag 19

Waaruit bestaan de aanbestedingsrisico's?

Antwoord 19

Het aanbestedingsrisico is dat de Europese Commissie of derde partijen bezwaar maken en/of een juridische procedure starten over de wijze waarop de overeenkomst met het Consortium Grensmaas is gesloten. Dit risico wordt steeds kleiner met het vorderen van de tijd.